

30th Latin Summer School

January 2023

Class 3 a ii

Tutor:

Phillip Dupesovski

The Metamorphosis of Ino (Ov. Met. 4.416-562)

Ovid (43 BC – 17/18 AD) lived during the Augustan period, and wrote a number of works of poetry including the *Heroides* (elegiac letters written from the perspective of heroines abandoned by their lovers), *Amores*, *Ars Amatoria*, *Fasti* (Roman calendar poem), *Tristia*, *Epistulae ex Ponto* (letters of exile), and the epic *Metamorphoses*. During the course of Summer School we will read an excerpt from this last work, which follows the fortunes and misfortunes of Ino, aunt and nurse of the god Bacchus; in particular, we will focus on vocabulary, grammar and style, as well as the broader mythological tradition in which Ovid was working.

It is recommended that you read the Latin of Ino's episode in preparation for this course; D. E. Hill, *Ovid, Metamorphoses I-IV*, Aris & Phillips, 1985, may provide helpful notes and commentary for understanding the various mythological figures we will encounter, although it is by no means essential reading.

Furthermore, if you would like to read the poem in full in English, I recommend translations by Charles Martin (Norton, 2005), Stanley Lombardo (Hackett, 2010), or the exciting new translation of Stephanie McCarter (Penguin, 2022).

I look forward to meeting you all in January; if you would like to contact me with any further questions, please feel free to email me: phillip.dupesovski@sydney.edu.au

After the Minyeides have been metamorphosed into bats, the narrator returns to the subject of the house of Cadmus that was left off at the end of Book 3. As the sisters of Ino (Autonoe, Semele and Agaue) have all suffered their own share of grief, so too will this final daughter of Cadmus experience the tumultuous wrath of the gods.

Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
 numen erat, magnasque novi **matertera** vires
 narrat ubique dei, de totque sororibus **expers**
 una doloris erat, nisi quem fecere sorores.
 adspicit hanc natis thalamoque Athamantis habentem 420
 sublimes animos et **alumno** numine Iuno,
 nec tulit, et secum: “potuit de **paelice** natus
 vertere Maeonios pelagoque inmergere nautas
 et **laceranda** suae nati dare viscera matri
 et triplices **operire** novis Minyeidas **alis:** 425
 nil poterit Iuno nisi **inultos** flere dolores?
 idque mihi satis est? haec una potentia nostra est?
 ipse docet, quid agam (fas est et ab hoste doceri),
 quidque furor valeat, Penthea caede satisque
 ac super ostendit: cur non stimuletur eatque 430
 per cognata suis exempla furoribus Ino?”

matertera, -ae (f.)	aunt (mother’s side)
expers, -tis	free (from) (+ gen.)
alumnus, -a, -um	nursling
paellex, -icis (f.)	concubine
lacero, -are, -avi, -atus	tear, rip
operio, operire, operui, opertus	cover
ala, -ae (f.)	wing
inultus, -a, -um	unavenged

Est via declivis funesta nubila **taxo**:
 ducit ad infernas per muta silentia sedes;
 Styx **nebulas** exhalat iners, umbraeque recentes
 descendunt illac **simulacraque functa** sepulcris: 435
 pallor hiemsque tenent late loca **senta**, novique,
 qua sit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
 ignorant, ubi sit nigri fera regia Ditis.
 mille **capax** aditus et apertas undique portas
 urbs habet, utque fretum de tota flumina terra, 440
 sic omnes animas locus accipit ille nec ulli
 exiguus populo est turbamve accedere sentit.
 errant exsanguis sine corpore at ossibus umbrae,
 parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
 pars aliquas artes, antiquae imitamina vitae. 445
 †exercent, aliam partem sua poena coercet.†

taxus, -i (f.)	yew-tree
nebula, -ae (f.)	mist, vapour, fog
simulacrum, -i (n.)	likeness, image; shade, phantom
fungor, fungi, functus sum	engage (with), observe (+ abl.)
sentus, -a, -um	rugged; dreary
capax, -acis	wide, large, spacious

† *This line, included in some manuscripts, is rejected by most editors.*

Sustinet ire illuc caelesti sede relictā 447
 (tantum odiis iraeque dabat) Saturnia Iuno;
 quo simul intravit sacroque a corpore pressum
 ingemuit limen, tria Cerberus extulit ora 450
 et tres **latratus** semel edidit; illa sorores
 Nocte vocat genitas, grave et inplacabile numen:
 carceris ante fores clausas adamante sedebant
 deque suis atros **pectebant** crinibus angues.
 quam simul agnorunt inter caliginis umbras, 455
 surrexere deae; sedes scelerata vocatur:
 viscera praebebat Tityos **lanianda** novemque
iugeribus distentus erat; tibi, Tantale, nullae
 deprenduntur aquae, quaeque **inminet**, effugit arbor;
 aut petis aut urges rediturum, Sisyphē, saxum; 460
 volvitur Ixion et se sequiturque fugitque,
molirique suis letum **patruelibus** ausae
 adsiduae repetunt, quas perdant, **Belides** undas.

latratus, -us (m.)	bark (of dog)
pecto, pectere, pexi, pectus	comb
lanio, -are, -avi, -atus	tear, mangle
iugerum, -i (n.)	acre
distendo, -ere, -endi, -entus	stretch (out), extend
inmineo, -ere, -ui, -	overhang, lean over
molior, moliri, molitus sum	strive, endeavor, work (at)
patruelis, -is (m.)	cousin (father's side)
Belides, -um (f. pl.)	Danaids (daughters of Danaus)

Quos omnes acie postquam Saturnia **torva**
 vidit et ante omnes **Ixiona**, rursus ab illo 465
Sisyphon adspiciens 'cur hic e fratribus' inquit
 'perpetuas patitur poenas, Athamanta superbum
 regia dives habet, qui me cum coniuge semper
 sprexit?' et exponit causas odiique viaeque,
 quidque velit: quod vellet, erat, ne regia Cadmi 470
 staret, et in facinus traherent Athamanta sorores.
 imperium, promissa, preces confundit in unum
 sollicitatque deas: sic haec Iunone locuta,
 Tisiphone canos, ut erat, turbata capillos
 movit et obstantes reiecit ab ore colubras 475
 atque ita 'non longis opus est **ambagibus**,' inquit;
 'facta puta, quaecumque iubes; **inamabile** regnum
 desere teque refer caeli melioris ad auras.'
 laeta redit Iuno, quam caelum intrare parantem
roratis lustravit aquis Thaumantias Iris. 480

torvus, -a, -um	piercing, grim
Ixiona	<i>m. s.g. acc.</i>
Sisyphon	<i>m. s.g. acc.</i>
ambages, -is (f.)	digression
inamabilis, -e	unlovable
roro, -are, -avi, -atus	drop, scatter
lustro, -are, -avi, -atus	purify

Nec mora, Tisiphone **madefactam** sanguine sumit
inportuna facem, fluidoque cruore rubentem
 induitur **pallam**, tortoque incingitur angue
 egrediturque domo. Luctus comitatur euntem
 et Pavor et Terror trepidoque Insania vultu. 485
 limine constiterat: postes tremuisse feruntur
 Aeolii pallorque fores infecit **acernas**
 solque locum fugit. monstris est territa coniunx,
 territus est Athamas, tectoque exire parabant:
 obstitit infelix aditumque obsedit Erinys, 490
 nexaque vipereis distendens brachia **nodis**
caesariem excussit: motae sonuere colubrae,
 parsque iacent umeris, pars circum pectora lapsae
 sibila dant saniemque vomunt linguisque **coruscant**.
 inde duos mediis abrumpit crinibus angues 495
pestiferaque manu raptos inmisit, at illi
Inoosque sinus Athamanteosque pererrant
 inspirantque graves animas; nec vulnera membris
 ulla ferunt: mens est, quae diros sentiat ictus.
 attulerat secum liquidi quoque monstra veneni, 500
 oris Cerberei **spumas** et **virus** Echidnae
 erroresque vagos caecaeque obliviae mentis
 et scelus et lacrimas **rabiemque** et caedis amorem,
 omnia **trita** simul, quae sanguine mixta recenti
 coxerat aere cavo viridi versata **cicuta**; 505
 dumque pavent illi, vergit furiale venenum
 pectus in amborum praecordiaque intima movit.
 tum face iactata per eundem saepius orbem
 consequitur motis velociter ignibus ignes.
 sic victrix iussique potens ad inania magni 510
 regna redit Ditis sumptumque **recingitur** anguem.

maefacio (madeo + facio)	make wet, soak
inportunus, -a, -um	troublesome, cruel
palla, -ae (f.)	robe, mantle
acernus, -a, -um	(of) maple wood
nodus, -i (m.)	knot
caesaries, -ei (f.)	hair
corusco, -are, -avi, -atus	vibrate, shake, move quickly
pestifer, -a, -um	pestilential, baneful
Inoos	<i>f. s.g. gen.</i>
spuma, -ae (f.)	froth, foam
virus, -i/us (n.)	venom
rabies, -ei (f.)	rabidity, savagery
tero, terere, trivi, tritus	rub; grind
cicuta, -ae (f.)	hemlock
recingo, -ere, -inxi, -inctus	ungird, loosen

Protinus Aeolides media **furibundus** in **aula**
 clamat 'io, comites, his **retia** tendite silvis!
 hic modo cum gemina visa est mihi **prole leaena'**
 utque **ferae** sequitur vestigia coniugis amens 515
 deque sinu matris ridentem et parva Learchum
 bracchia tendentem rapit et bis terque per auras
 more rotat **fundae rigidoque** infantia saxo
 discutit ora ferox; tum denique concita mater,
 seu dolor hoc fecit seu sparsi causa veneni, 520
exululat passisque fugit male sana capillis
 teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis
 'euhoe Bacche' sonat: Bacchi sub nomine Iuno
 risit et 'hos usus praestet tibi' dixit 'alumnus!'
 inminet aequoribus **scopulus**: pars ima cavatur 525
 fluctibus et tectas defendit ab imbribus undas,
 summa riget frontemque in apertum porrigit aequor;
 occupat hunc (vires insania fecerat) Ino
 seque super pontum nullo tardata timore
 mittit onusque suum; percussa recanduit unda. 530

furibundus, -a, -um	raging, mad, furious
aula, -ae (f.)	court, hall
rete, -is (n.)	net
proles, -is (f.)	progeny, children, offspring
leaena, -ae (f.)	lioness
fera, -ae (f.)	beast, wild animal
funda, -ae (f.)	sling
rigidus, -a, -um	stiff, hard, solid
exululo, -are, -avi, -atus	howl out
scopulus, -i (m.)	cliff, crag

At Venus, inmeritae **neptis** miserata labores,
 sic **patruo** blandita suo est 'o numen aquarum,
 proxima cui caelo cessit, Neptune, potestas,
 magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
 iactari quos cernis in Ionio inmenso, 535
 et dis adde tuis. aliqua et mihi gratia ponto est,
 si tamen in medio quondam **concreta** profundo
 spuma fui Graiumque manet mihi nomen ab illa.'
adnuo oranti Neptunus et abstulit illis,
 quod mortale fuit, maiestatemque verendam 540
 inposuit nomenque simul faciemque **novavit**
 Leucothoeque deum cum matre Palaemona dixit.

neptis, -is (f.)	granddaughter
patruus, -i (m.)	uncle (father's side)
concreresco, -ere, -crevi, -cretus	condense, harden
adnuo, -ere, -ui, -utus	nod assent, approve
novo, -are, -avi, -atus	make new, change, alter

Sidoniae comites, quantum valuere secutae
 signa pedum primo videre novissima saxo;
 nec dubium de morte **ratae**, **Cadmeida** palmis 545
deplanxere domum, **scissae** cum veste capillos,
 utque parum iustae nimiumque in paelice saevae
 invidiam fecere deae. **convicia** Iuno
 non tulit et 'faciam vos ipsas maxima' dixit
 'saevitiae monimenta meae'; res dicta secuta est. 550
 nam quae praecipue fuerat pia, 'persequar' inquit
 'in freta reginam' saltumque datura moveri
 haud usquam potuit scopuloque adfixa cohaesit;
 altera, dum solito temptat plangore **ferire**
 pectora, temptatos sensit riguisse **lacertos**; 555
 illa, manus ut forte tetenderat in maris undas;
 saxea facta manus in easdem porrigit undas;
 huius, ut **arreptum** laniabat vertice crinem,
 duratos subito digitos in crine videres:
 quo quaeque in gestu deprensa est, haesit in illo. 560
 pars volucres factae, quae nunc quoque gurgite in illo
 aequora **destringunt** summis **Ismenides** alis.

reor, reri, ratus sum	reckon, calculate, think
Cadmeis, -idis (f.)	daughter of Cadmus; Theban
deplango, -ere, -anxi, -anctus	beat one's breast, lament
scindo, scindere, scidi, scissus	cut, tear
convicium, -i (n.)	clamour, censure, reproach, scorn
ferio, ferire, ferii, feriturus	beat, strike, smite
lacertus, -i (m.)	(upper) arm
arripio, -ere, -ui, -eptus	snatch, seize
destringo, -ere, -inxi, -ictus	strip off; graze, skim
Ismenis, -idis (f.)	daughter of Ismenus; Boetian